

nomine Ruite pertinere dignoscuntur. Seryi quoque A salici ad sal vasa, et cætera necessaria faciant, vestitu et annona de prænominata curte sibi concessa. Hujus pactionis testes, quamplures, more Bajoarico attracti per aures, quorum nomina hic habentur subscripta: Williham, Aceli, Adalbreht, Pabo, Arnolt, Haitfolc, Ledunc, Engilhere, Heizo, item Heizo, Rutpreth, Engelhere.

Otto Episcopus Ratisbonensis monasterio S. Emmerammi remittit decem talenta, quæ Gebehardus illius antecessor quot annis in festivitate S. Emmerammi exigere ab abbate consueverat.

In nomine Domini nostri Jesu Christi. Otto Dei gratia Ratisponensis episcopus. Agnitum esse volumus omnibus veritatis cultoribus, præsentibus et futuris, maxime tamen successoribus nostris, qualiter nos, pro amore Dei ac nostra salute et pro remedio animæ antecessoris nostri piæ memoriæ Gebehardi, relevare cupientes servitium quod idem antecessor noster quotannis in festivitate S. Emmerammi ab abbate illius loci non cauta discretione tibi fecit xx talentis percolvi, et hanc quantitatem nostris temporibus derivatam ex consuetudinaria lege quasi debitam reliquit, dimidiam ejus partem, id est, x talenta precibus Eberhardi abbatis domavimus, sc. statuentes ut quisque successor noster, aut natali die memorandi martyris Christi apud monasterium ipsius publicam missam celebrans, solito more ibi prandeat, aut si natalitio interesse non possit, x talenta argenti pro commemoratione legitime stationis accipiat, sciens procul dubio quia si quid huic summæ salubri consilio a nobis diffinitæ adaugere tentaverit; maximam sibi iram in die iræ thesaurizabit. Hujus rei testes sunt religiosi clerici

Peruuart, Sigbreht, Cumpo, Hartuic, Sigihart, Sigepolt, Cumpo, Odalrih. Testes sunt et hi populares laici: Heinricus Comes, Pabo frater ejus, Udalrih de Præginza, Roh, Aribo, Adalhob, Mahtin, Prun, Cotescalc.

Heinricus dux Austriæ donat monasterio S. Emmerammi quamdam justitiam, quam olim Wernherus de Winchelsæzze jure beneficiati obtinuit.

Hainricus Dei gratia dux Austriæ omnibus Christi fidelibus tam præsentis ætatis quam successoræ posteritatis in Christo salutem.

Quia petitioni servorum Christi propter Deum et in Deo est annuendum, notificamus omnium bonorum discretioni, quod, propter petitionem dilecti abbatis nostri Adelberti, justitiam nostram, quam jure beneficiati Wernherus de Winchelsæzze a nobis visus est habuisse, ecclesiæ S. Emmerammi indulsumus et tradidimus, eo videlicet tenore, quod præfatus abbas et omnes successores a nobis, et a filio nostro Liuppoldo, et ab omnibus successoribus nostris cum quiete et sine læsione ad usum fratrum ibidem Deo servientium habeant et possideant. Ut autem actio nostra tenacius memoriæ omnium tam futurorum quam præsentium inprimatur, præsentem chartam inde conscribi fecimus, et testes, qui aderant, annotari præcipimus: Comes Liutolfus, comes Sifridus, dapifer VVerinhardus, Udalricus, Albero de Burkartesdorf, Heinricus de Mistelbach, Albero de Kunringen. Eorum summa hæc colligitur: de Ufhusen solidus 1, de Skure solidi 11, de Egilsbrunne solid. 11, de Lanne solid. 11, de Bisingen solid. 1, de Bontelingen solid. 1, de Gebrichingen sol. 1, de Ysiningen solid. 1, qui sunt annuatim solidi duodecim.

II.

ANNALES SANCTI EMMERAMMI RATISPONENSIS.

(Apud PERTZ, *Monumenta Germaniæ hist.*, Script. I, 91.)

MONITUM.

Annales Ratisponenses majores ex codice sancti Emmerammi primum Mabillonius (*Analect.* t. IV) typis dederat, jam vero multo melius summaque diligentia confectum ejusdem authentici exemplum studiis V. Cl. Bernhadi Docenii, bibliothecæ regni Monacensis custodis sodalisque de re nostra meritissimi, debemus. Cujus litteris mense Novembri anni 1823 ad Societatis directores datis annexa est codicis descriptio, ex qua quæ ad rem nostram faciunt afferimus. Codex est inter S. Emmerammienses F. 79 initio sæc.

ex codice membranaceo ab Hartmanno Schedel bibliothecæ Monacensi illato edidit. Una cum Bedæ libro De ratione temporum cyclos decennovennales inde a Christo nato usque ad annum 1065 continet; adnotationes, Oefelio teste, duobus scriptoribus debentur, quorum manus littera recta et obliqua distinxit. Et nos quidem non duos, sed complures viros per sæculorum decursum notas licet brevissimas adjecisse, et nonnulla minus recte ab Oefelio exscripta esse opinati, litteras ea de re ad Docenium nostrum dedimus, cuius tamen curas codicem hucusque effugisse dolemus. Eo fortasse usus est Andreas Ratisponensis in chronico episcoporum Ratisponensium, nam quamvis annorum apud eum computatio in universum minime cum annalibus nostris conveniat, anno tamen 962 initium episcopatus S. Wolfgangi attribui posse his verbis: *vel sicut in quadam chronica satis authentica legitur dicit; necnon primum Ratisbonæ episcopum Gaubaldum nominat, quum tamen rectius Gausbaldus vel Gauzbaldus audiat, quippe qui et in annalibus Mettensibus ad a. 743 Gauzebaldus vocetur.*

ANNALES SANCTI EMMERAMI RATISPONENSIS MAJORES.

ANNI A NATIVITATE DOMINI.

748. Pippinus Grifonem de Baiowaria expulit, et Tasiloni ducatum dedit.
- 749.
750. Pippinus rex factus est.
751. 752.
753. Stephanus papa in Frantiam venit.
754. Bonifacius martyrizatur.
755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762.
763. Hiemps magnus erat.
764. 765. 766. 767.
768. Pippinus rex obiit, et Carolus et Carolomanus reges facti sunt.
769. 770. 771.
772. Carolus in Saxonia conquesivit Eresburc et Irminsul, et Tassilo Carentanus. Adrianus papa factus est.
- 773.
774. Carolus Papiam cepit. Sanctus Hrodpertus translatus est.
775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782.
783. Huni ad Enisam venerunt, sed ibi nocuerunt nihil.
784. Hiltigart regina et Arpeo (273) episcopus obierunt, et Atto (274) episcopus factus est.
785. Pugna Baiowariorum cum Hrodperto ad Pautana (275). Virgilius episcopus (276) et Oportunus abbas (277) obierunt.
786. Hartrat malum consilium fecit; et signum in vestimentis hominum. Arn episcopus (278) ordinatus est.
787. Domnus Carolus rex Romæ fuit, et inde ad Leh; obsidem Tasilonis filium Theodonera tulit.
788. Tassilo captus est, et Huni ad Furgali (279) et in Baiowaria; et Carolus primo in Baiowaria.
789. 790.
- A 791. Carolus primo in Huniam.
792. Synodus contra Felice in Reganesburc; et palium consilium (280) contra Carolum.
793. Carolus per fossatum Alhmonem.
794. Synodus ad Franchonovadam.
- 795.
796. Adrianus papa obiit. Huni se reddiderunt. Leo papa factus est.
- 797.
798. Arn archiepiscopus factus est.
799. Leo papa martyrizatur.
800. Liutgardis regina obiit.
801. Carolus imperator factus est.
802. Cadaloc et Goterhammus seu ceteri multi interfecti fuerunt ad castellum Guntionis (281).
- B 803. Carolus ad Salzbure monasterium fuit.
804. Saxones ab ultra Albium (282) expulsi. Athwinus obiit.
805. Leo papa ad Carisiaco noster domnus habuit. Cabuanus (283) venit ad domno Carolo, et Abraham cagonus (284) baptizatus super Fiskaha (285).
806. Carolus regnum divisit inter filios suos in Theodonis villa.
807. 808. 809.
810. Pippinus obiit 8. Id. Iul. Magna mortalitas animalium fuit.
811. Carolus junior obiit, 2. Non. Decembr.
812. Bernhardus a domno Carolo rex factus est.
813. Domnus Carolus imperator Hludowico filio suo coronam imperii imposuit.
- C 814. Domnus Carolus imperator obiit 5 Kal Febr. etatis suæ anno 71°, et domnus Hludowicus imperare cœpit.
- 815.
816. Leo papa obiit. Stephanus papa factus est et in mense Octobr. in Remis civitate domnum Hludowicum ad imperatorem benedixit.

817. Pascualis papa factus est, et Baturicus episcopus (286).
 818. Pernhardus rex carmalum (287) levavit.
 819. Pernhardus interiit. Hiltipaldus episcopus (288) obiit et Odolfus (289) comis. Liudwit carmalam levavit.
- A 820. Hostis magna contra Illudwitum.
 821. Alia hoste.
 822. Dominus Iludowicus ad Franconovadam, et Iludharius in Langobardiam.
 823. Hiemps magnus, similiter siccitas grandis et tamis vanda (290).

ANNALES SANCTI EMMERAMMI RATISPOÏENSIS MINORES.

ANNO INCARNATIONIS DOMINI.

732. Gaubaldus²⁷ ordinatur episcopus 291'.
 743. Karolus imperator natus est.
 756. Sintpertus ordinatur episcopus.
 792. Adalwinus ordinatur episcopus.
 814. Karulus imperator obiit²⁸.
 817. Baturicus episcopus ordinatur.
 844. *Satzpore cremata est.*
 845. *Pattavia crematur.*
 848. Erchanfridus ordinatur episcopus.
 858. Ambricho ordinatur episcopus.
 862. *Erchanfrid obiit.*
 865. *Terræ motus fuit.*
 890. *Sic cremata est Radisbona. Ambricho episcopus, Ethico abbas obierunt. Aspertus (292) ordinatur episcopus.*
 893. Asperht episcopus obiit.
 894. Tuto ordinatur episcopus.
 895. *Zuendipalc dux obiit.*
 896. *Terræ motus secundus fuit.*
 906. Radasbona igne cremata.
 907. Exercitus Baiowariorum occisus fuit (293).
 933. Isangrim ordinatur episcopus.
 942. Guntharius ordinatur episcopus, post 30 hebdomadas obiit.
 944. *Michael accepit serulam.*
 945. *Occisio paganorum (294) ad Weles.*
 947. *Berachtoldus dux (295) obiit.*
 948. *Heinricus dux (295) effectus est. Et Otto rex*
- B *Radasponam venit (296). Et ingens thonstrum factum est. Occisio paganorum ad Norran (297).*
 951. Peraltold filius Arnulphi expulsus est de Norrica.
 972. Sanctus Wolkangus ordinatur episcopus.
 975. Ramuoldus a sancto Wolkango ordinatur abbas (298).
 995. Gebehardus primus ordinatur episcopus.
 1000. Wolframms ordinatur abbas.
 1006. Wolframms injuste deponitur, et Richoldes substituitur.
 1023. Gebehardus secundus ordinatur episcopus.
 1024. Heinricus imperator obiit, Chuonradus successit.
 1028. Richoldus cæcitate percussus sancto Hartwico abbatiam reliquit. Is anno secundo sponte regimen monasterii deseruit, cui Burchard successit.
 1036. Gebehardus tertius ordinatur episcopus.
 1037. Burchard abbas apud Romam in pascale die defunctus est; cui successit Oudalricus.
 1044. Beringerus ordinatur abbas.
 1048. Reginwardus ordinatur abbas.
 1052. Translatio sancti Wolkangi episcopi, et dedicatio criptæ ejus.
 1060. Otto ordinatur episcopus.
 1062. Combustio cænobii sancti Emmerammi idibus Aprilis.
- C

VARIE LECTIONES.

(²⁷) legendum videtur gausbaldus vel gauzbaldus, quamvis et Andreas Ratisponensis gaubaldus scribat.
 (²⁸) hic et in sequentibus nonnunquam OEfele Fin. et Finit scripsit; codicem habere existimo, quod obiit legendum esse constat.

NOTÆ.

(286) Ratisponensis.
 (287) l. e. tumultum, vox Slavica.
 (288) Coloniensis et abbas Manseensis. Traditt.

(291) Ratisponensis, uti et qui sequuntur episcopi.
 (292) Notissimus Arnulfi cancellarius.